

Duurzaamheidseducatie lesprogramma

2021-2022

lesprogramma

Duurzaamheidscentrum Assen

contactgegevens

Duurzaamheidscentrum Assen
Bosrand 2
9401 SL Assen

T 0592 366 200

 duurzaamheidscentrum@assen.nl

 [duurzaamheidscentrum.assen](https://www.facebook.com/duurzaamheidscentrum.assen)

 [duurzaamheidscentrum](https://twitter.com/duurzaamheidscentrum)

 www.duurzaamheidscentrumassen.nl

met energie aan de slag

samen op weg naar een duurzaam Assen

Samen op weg naar een duurzaam Assen, met als doel om nu en in de toekomst fijn te kunnen blijven wonen, werken en leven. Deze ambitie wil ik graag - samen met u als onderwijskracht - omzetten in acties naar de jeugd. Want het is belangrijk dat zij op een leerzame en speelse wijze kennismaken met een gezonde en duurzame leefstijl. En dat zij goed worden geïnformeerd en bewust worden gemaakt van het belang om klimaatverandering tegen te gaan, zodat Assen mooi en groen blijft.

Een belangrijke stap naar een duurzame stad is de overstap van fossiele brandstoffen (zoals aardgas) naar duurzame energiebronnen. In regionaal verband onderzoeken we naar de mogelijkheden om duurzame energie op te wekken. In Assen zal dat de komende jaren vooral gebeuren met zonnepanelen op daken en realisatie van een aantal zonneparken. Daarnaast gaan we verkennen of er kansen zijn voor windenergie.

Verder staan we voor de uitdaging om onze huizen in de toekomst aardgasvrij te verwarmen. Dat gaat natuurlijk niet van de één op de andere dag. Als we allemaal een eerste stap zetten en duurzamer omgaan met energie, dan bereiken we samen al heel veel. Mijn tip: doe wat kan en ga vandaag al energiek aan de slag! Het afgelopen jaar zijn we de campagne 'Met energie aan de slag' gestart om mensen op weg te helpen en tips te delen. Met dit lesprogramma van het Duurzaamheidscentrum Assen kunnen leerlingen van de basisscholen zelf vol energie aan de slag. Samen ontdekken hoe we energie kunnen besparen, zowel thuis, onderweg als op school.

Een duurzame stad maken we samen. Daarbij hebben we de hulp van alle Assenaren nodig! Inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, onderwijsveld, maar bovenal: de kinderen zelf. Om aan hen uit te leggen waarom duurzaamheid belangrijk is en te laten ontdekken wat ze zelf kunnen doen, heeft het Duurzaamheidscentrum Assen een gratis lesprogramma voor basisscholen gemaakt. Het is een stimulans om met dit maatschappelijk belangrijke onderwerp aan de slag te gaan. Ik hoop daarbij op uw medewerking en wens ons allen dat we dit jaar weer veel leerlingen mogen ontvangen in het Duurzaamheidscentrum Assen.

Karin Dekker

wethouder energietransitie en duurzaamheid

inhoudsopgave

Duurzaamheidscentrum Assen	6
visie op duurzaamheid	6
duurzame thema's	6
gemeentelijk beleid	7
partners in het Duurzaamheidscentrum	7
aansluiting bij het onderwijs	7
inschrijven	8
hulpvragen	9
locaties	9
lesaanbod groep 1/2	10
de boer op	10
van boer naar bord	10
wauw, zie die pauw	11
bosbanjeren	11
kaboutepad	12
poep onder de loep	12
waterwasmachine	13
Tiny Forest	13
lesaanbod groep 3/4	13
Tiny Forest	13
waterwasmachine	13
geuren en kleuren	14
gaap, een winterslaap	14
gemekker en gepiep	15
(g)oud en nieuw	15
zonde om weg te gooien	16
snacken met snavels	16
lesaanbod groep 5/6	17
Tiny Forest Rangerkaarten	17
met energie aan de slag	17
klein, maar fijn	18
blij met de bij	18
maak het verschil	19
project ei	19
moestuiniëren	20
ontsnap aan het water	20
waterzuivering	21
te land...	21
te water...	22
in de lucht...	22
lesaanbod groep 7/8	20
moestuiniëren	20
ontsnap aan het water	20
waterzuivering	21
te land...	21

te water...	22
in de lucht...	22
grondig bekeken	23
tuin van de toekomst	23
doe maar duurzaam	24
het onzichtbare zichtbaar	24
lang leven afval	25
biomimicry	25
leskisten	26
onder de grond	26
smaaklessen	26
geuren en kleuren	26
vette vogels	26
uitpluizen	27
snacken met snavels	27
dierenbeschermersspel	27
in het water	27
het onzichtbare zichtbaar	27
overig aanbod	28
jaarkalender	28
bijlage 1 – duurzame thema's	31
bijlage 2 – the global goals	32
bijlage 3 – jaarplanning	33
bijlage 4 – algemene voorwaarden	34
bijlage 5 – kerndoelen	35
colofon	36

Duurzaamheidscentrum Assen

In het Duurzaamheidscentrum Assen werken de gemeente Assen en stichting Het Drentse Landschap samen met als doel om aandacht te vragen voor een duurzame samenleving. Het belangrijkste doel van het Duurzaamheidscentrum Assen is het versterken van de bewustwording over natuur, milieu en duurzaamheid in de brede zin en het bijdragen aan praktische en eenvoudig toepasbare oplossingen in het dagelijks leven. In het Duurzaamheidscentrum Assen komt alles wat met duurzaamheid te maken heeft samen. Van exposities en (gezins)activiteiten voor jong en oud tot educatie voor de scholen.

visie op duurzaamheid

Het is belangrijk om duurzaamheidseducatie aan te bieden aan alle Asser basisscholen. Educatie en bewustwording op dit thema is al op jonge leeftijd van belang om zo zelf een visie te kunnen ontwikkelen op dit thema en om een gezonde en duurzame leefstijl te ontwikkelen. Met dit lesprogramma gebeurt dit op een laagdrempelige en speelse wijze.

Leerlingen voelen zich meer betrokken bij hun eigen leefomgeving wanneer ze hier meer kennis over hebben en wanneer ze weten hoe hun eigen handelen invloed uitoefent op deze leefomgeving. In de lessen worden de leerlingen voorzien van simpele en makkelijk toepasbare handelingsperspectieven om bij te dragen aan het verbeteren van hun eigen leefomgeving.

Daarnaast is bekend dat wanneer leerlingen die op jonge leeftijd kennis hebben opgedaan over natuur, milieu en duurzaamheid, later als volwassene een positievere houding in gedrag hebben ten aanzien van duurzaamheid.

duurzame thema's

Alle educatie en activiteiten in het Duurzaamheidscentrum Assen worden ingevuld vanuit zes duurzame thema's.

- **energie**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als energiebesparing en energietransitie.
- **groene leefbaarheid en natuur**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als natuurbeheer, dierenwelzijn en biodiversiteit.
- **water en klimaat**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als klimaatverandering en waterkwaliteit.
- **afval, grondstoffen en recycling**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als zwerfvuil, afvalscheiding en massaconsumptie.
- **gezonde en duurzame leefstijl**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als gezonde en duurzame voeding, moestuinieren en participatie.
- **cultuur, erfgoed en Asser omgeving**
Binnen dit thema vallen onderwerpen als de Asser geschiedenis en cultuur en lokale duurzame initiatieven.

gemeentelijk beleid

In het bestuursakkoord *Sterke wijken in een sterke stad* van de gemeente Assen staat een open uitnodiging om samen de gemeente Assen mooier, sterker, gezonder en toekomstbestendig te maken. Dat kan de gemeente niet alleen bereiken. Dit kan alleen samen met inwoners en alle partijen die economisch en maatschappelijk actief zijn in Assen. Met de duurzame thema's en ons lesprogramma probeert het Duurzaamheidscentrum Assen hier ook een bijdrage aan te leveren door al op jonge leeftijd basisschoolleerlingen voor te lichten (in de bijlage 1 is terug te vinden welke duurzame thema's in de lessen aan bod komen).

In het lesprogramma is bijvoorbeeld aandacht voor duurzame energiebronnen en de energietransitie, het voorkomen van zwerfafval en het juist scheiden van afval. Ook is er ruim aandacht voor de eigen leefomgeving en wordt hierbij aangesloten bij *Geef het door*, *Met energie aan de slag*, *Steenbreek Assen*, *Assen Zoemt* en *Jong Leren Eten*.

partners in het Duurzaamheidscentrum Assen

In het Duurzaamheidscentrum Assen werken diverse organisaties, verenigingen en vrijwilligers samen. Het doel is om aandacht te vragen voor een duurzame samenleving. Zo bieden de gemeente Assen en stichting Het Drentse Landschap een programma vol educatie, informatie en activiteiten. PrO Assen, school voor praktijkonderwijs, verzorgt er een horeca- en groenopleiding met werk- en leertrajecten. De horeca en het beheer van het pand wordt verzorgd door stichting Physis. IVN Drenthe heeft haar kantoor in het gebouw en werkt mee aan onderwijs en activiteiten. De gemeente Assen heeft er ook een wijkpost voor het groenonderhoud in de stad.

In het lesprogramma werken allerlei partners mee. De stadsboerderij Asserbos, het ICO, IVN Drenthe, waterschap Hunze en Aa's en stichting Het Drentse Landschap bieden lessen aan in het Duurzaamheidscentrum Assen. Op deze manier kunnen we nog beter voorzien in een breed aanbod in duurzaamheidseducatie.

aansluiting bij het onderwijs

Het lesprogramma van het Duurzaamheidscentrum Assen en dat van de partners richt zich vooral op de kerndoelen *oriëntatie op jezelf en de wereld*. Bij de lessen van het Duurzaamheidscentrum Assen zelf zijn de kerndoelen die aan de orde komen aangegeven (zie bijlage 5). In alle lessen komen echter ook kerndoelen van andere vakgebieden aan de orde. In alle lessen spelen kerndoelen *Nederlands* een rol en in verschillende lessen komen ook kerndoelen van *rekenen/wiskunde*, *kunstzinnige oriëntatie* en/of *bewegingsonderwijs* aan de orde.

Daarnaast sluit het lesprogramma aan bij onderwijsontwikkelingen als *STEAM (Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics)* en de *21st century skills*. Waar mogelijk is ook geprobeerd om de inhoud van het lesprogramma aan te laten sluiten bij het *Nationaal*

Techniekpact 2020 en curriculum.nu. In veel van de lessen wordt gewerkt met de modellen die horen bij *Wetenschap en Techniek* (modellen *Onderzoeken* en *Ontwerpen*).

inschrijven

basisscholen in de gemeente Assen

Alle basisscholen in Assen kunnen kosteloos deelnemen aan dit lesprogramma. Het maken van lesafspraken en het reserveren van leskisten gaat in overleg met de educatief medewerkers van het Duurzaamheidscentrum Assen. Voor het maken van lesafspraken en reserveringen kan de basisschool contact opnemen met het Duurzaamheidscentrum Assen.

Basisscholen kunnen allereerst per groep een les kiezen uit het lesaanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen (de witte blokken). Daarnaast kan naar wens nog een les uit het aanbod van de partners (de paarse blokken), moestuinlessen of leskist(en) gekozen worden. Een les van de partners, moestuinlessen en/of het lenen van een leskist kan uitsluitend geboekt worden in combinatie met een les uit het lesaanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen.

Wanneer er in overleg een lesplanning gemaakt is voor een basisschool, ontvangt de basisschool deze planning. Vanaf dat moment gelden de algemene voorwaarden (zie bijlage 4).

basisscholen buiten de gemeente Assen

Basisscholen buiten de gemeente Assen kunnen op verzoek gebruik maken van het lesprogramma. In dat geval zijn er wel kosten aan de lessen verbonden. De kosten hiervoor zijn €50,- per les (excl. btw) en €30,- per leskist (excl. btw). Het maken van les(kist)afspraken gaat in overleg met de educatief medewerkers van het Duurzaamheidscentrum Assen. Voor het maken van les(kist)afspraken kan de basisschool contact opnemen met het Duurzaamheidscentrum Assen.

voortgezet onderwijs in de gemeente Assen

Voor het voortgezet onderwijs wordt op verzoek educatie aangeboden. Voor meer informatie hierover kan contact opgenomen worden met het Duurzaamheidscentrum Assen.

buitenschoolse opvang (bso) in de gemeente Assen en daarbuiten

Voor bso's zijn aparte pakketten samengesteld die alleen in de schoolvakanties worden aangeboden. De kosten hiervoor zijn € 2,⁵⁰ per kind (excl. btw). Meer informatie hierover staat op de website van het Duurzaamheidscentrum Assen.

hulpvragen

Wanneer een basisschool een hulpvraag heeft over natuur, milieu of duurzaamheid, kan deze contact opnemen met het Duurzaamheidscentrum Assen. Wanneer mogelijk kan het Duurzaamheidscentrum Assen dan voorzien in een antwoord of een advies geven.

Ook wanneer een basisschool materialen nodig heeft op het gebied van natuur-, milieu- en duurzaamheidseducatie, kan deze contact opnemen met het Duurzaamheidscentrum Assen. Wanneer mogelijk worden de gevraagde materialen dan kosteloos uitgeleend.

locaties

Vrijwel alle lessen uit dit lesprogramma worden verzorgd in of rondom het Duurzaamheidscentrum Assen en stadsboerderij Asserbos (deze ligt tegenover het Duurzaamheidscentrum Assen). Alleen de lessen *lang leven afval* en *waterzuivering* zijn op een andere locatie in Assen.

- 1 Duurzaamheidscentrum Assen**
Bosrand 2
9401 SL Assen

fiets

De fietsen kunnen gestald worden voor of naast het gebouw.

auto

De auto's kunnen geparkeerd worden op de parkeerplaats aan de Stadsbroek (navigatie-adres: Stadsbroek 11a).

- 2 locatie Buitenzorg**
Van Doornestraat 5
9403 AN Assen

fiets

De fietsen kunnen gestald worden bij de ingang van het gebouw.

auto

De auto's kunnen geparkeerd worden op de parkeerplaats aan het begin van de straat.

- 3 rioolwaterzuiveringsinstallatie Assen**
W.A. Scholtenstraat 16
9403 AK Assen

fiets

De fietsen kunnen gestald worden op het terrein op aanwijzing van het personeel.

auto

De auto's kunnen geparkeerd worden buiten de hekken.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

stadsboerderij Asserbos

uitvoering

doe-het-zelf met begeleiding van diervorzorger(s) stadsboerderij

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 2 uur

Gemeente Assen

Marcel J. de Jong

Help mee op de stadsboerderij

Op de stadsboerderij wonen verschillende dieren. Al deze dieren moeten goed verzorgd worden en daar is hulp bij welkom.

Bij deze les gaan de leerlingen in kleine groepjes actief aan de slag op de stadsboerderij. Aan de hand van verschillende doe-opdrachten maken de leerlingen kennis met de verschillende dieren op de stadsboerderij. Tijdens het uitvoeren van de doe-opdrachten leren de leerlingen wat er nodig is voor een goede verzorging van de dieren.

van boer naar bord

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

IVN Noord

begeleiding

minimaal 5 begeleiders per groep

periode

nog niet bekend

lesduur

ca. 1 uur

Deze les is een verdere uitwerking van de bekende 'smaaklessen'

Ontdek waar je eten vandaan komt en ervaar dat er heel wat te kiezen is bij wat je koopt en wat je eet.

Tijdens deze praktische les ontdekken de leerlingen waar hun eten vandaan komt. Door te proeven, te voelen, te horen, te ruiken en te kijken verkennen de leerlingen hun eten. Het beleven van eten staat hierbij centraal. Gedurende de les krijgen de leerlingen heel wat kennis over eten en ervaring met gezond en duurzaam kiezen.

wauw, zie die pauw

40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

stadsboerderij Asserbos

uitvoering

doe-het-zelf met begeleiding van diervorzorger(s) stadsboerderij

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 2 uur

Gemeente Assen

Nu eenmalig een
speciaal gemaakt
prentenboek
cadeau!

Eén exemplaar per school.

vernieuwd

Maak kennis met je zintuigen

Op de stadsboerderij leven veel dieren. Al deze dieren zijn anders en al deze dieren vallen op hun eigen manier op.

Dit is een afwisselende les met doe-opdrachten op de stadsboerderij. De nadruk van de doe-opdrachten ligt op het gebruik van zintuigen. Ook komen onderwerpen als uiterlijk, keutels, vacht, voortbeweging en geluiden aan de orde. Op een speelse wijze komen de leerlingen met deze onderwerpen in aanraking.

bosbanjeren

39 40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Asserbos

uitvoering

doe-het-zelf

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

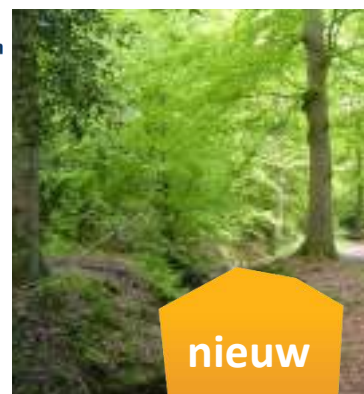
lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

Het Drentse Landschap

nieuw

Ontdekken en spelen in het Asserbos

In het Asserbos is altijd iets te doen, te leren en te beleven.

Bij deze les gaan de leerlingen in kleine groepjes een wandeling maken door het Asserbos. Wat is er allemaal te zien en te vinden in het bos? Onderweg gaan ze opdrachten en spelletjes doen, waarbij ze van alles ontdekken en leren over het bos. Bij deze opdrachten en spelletjes gebruiken de leerlingen materialen uit het bos.

kabouterpad

39 40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Asserbos

uitvoering

doe-het-zelf

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

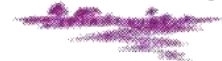
lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

Het Drentse Landschap

vernieuwd

Beleef het Asserbos in de herfst

Misschien is de herfst wel het mooiste seizoen om een wandeling te maken door het mooie Asserbos.

Bij deze les gaan de leerlingen in kleine groepjes een wandeling maken door het Asserbos. Onderweg komen ze kabouters tegen. Bij een aantal kabouters voeren ze een opdracht uit. Zo wordt er (bijvoorbeeld met een loepje of een spiegeltje) gekeken naar paddenstoelen, zaden, vruchten of afgevallen bladeren.

poep onder de loep

35 40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

stadsboerderij Asserbos

uitvoering

doe-het-zelf

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

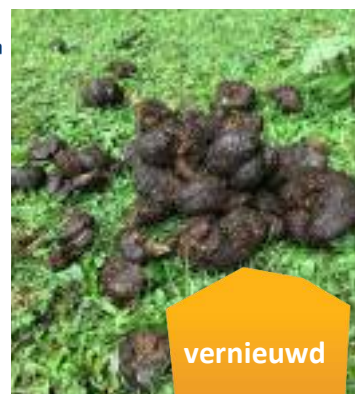
aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

vernieuwd

Ontdek het verhaal achter poep

Alle dieren op de stadsboerderij eten. En wanneer een dier iets eet, moet er natuurlijk uiteindelijk ook iets uit...

Elk dier heeft andere poep. Aan de hand van een keutel gaan de leerlingen in kleine groepjes op zoek naar het dier waarvan de keutel is. Eenmaal het dier gevonden, krijgen de leerlingen meer opdrachten over dit dier. Door goed te kijken naar het dier, ontdekken de leerlingen van alles en leren ze ook wat het dier voor ons betekent.

waterwasmachine

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

waterschap Hunze en Aa's

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 0,75 uur

Ontdek hoe water schoongemaakt wordt

Elk dag gebruikt iedereen water. Dat water komt schoon uit de kraan, maar verdwijnt vies in het riool.

In deze les leren de leerlingen hoe water gezuiverd wordt. Een waterdruppel, Droppie Water, is vies geworden en moet naar de waterwasmachine. Wat er allemaal gebeurt in die waterwasmachine ontdekken de leerlingen bij deze les. Dit is een interactieve les met een voorleesverhaal en een proefje.

Tiny Forest

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

doe-het-zelf

begeleiding

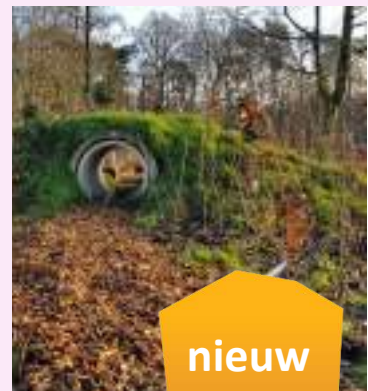
minimaal 5 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

afhankelijk van gekozen programma

Ontdek en beleef het Tiny Forest

Een Tiny Forest is een dichtbegroeid, inheems minibos waar van alles te doen en te zien is.

In het Tiny Forest zijn verschillende lessen mogelijk. Deze lessen variëren in thema, inhoud en tijdsduur. Er kan dus, in overleg, een op maat gemaakt programma voor een ochtend of voor meerdere dagen in het jaar gemaakt worden. Ook kan na afloop van een andere les uit dit lesprogramma aanvullend een les/activiteit in het Tiny Forest gedaan worden.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Ontdek de verschillende manieren van zaadverspreiding

Planten maken zaden om zich voort te planten. Maar niet elke plant doet dat op dezelfde manier.

Bij deze les ontdekken de leerlingen dat planten verschillende manieren hebben ontwikkelt om hun zaden te verspreiden. De leerlingen kunnen zelf ook helpen met het verspreiden van zaden. Tijdens de les gaan ze bloembommen maken die meegenomen mogen worden naar huis of school, zodat de omgeving groener en bijvriendelijker wordt.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 0,75 uur (aansluitend zelfstandig bezoek stadsboerderij mogelijk)

Dieren in de winter

In de natuur leven veel verschillende dieren. Al die dieren moeten de winter doorkomen en dat doen ze allemaal op een andere manier.

In deze les staat het leven van dieren in de winter centraal. Het is dan een stuk kouder en is er ook minder voedsel te vinden. Elk dier gaat op een andere manier om met deze verandering. In deze les worden verschillende dieren besproken en wordt er aandacht besteed aan het aanleggen van voedselvoorraden, winterrust en winterslaap.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 0,75 uur (aansluitend zelfstandig bezoek stadsboerderij mogelijk)

Gemeente Assen

Ontmoet de jonge dieren op de stadsboerderij

In het voorjaar worden er veel jonge dieren geboren. Ook op de stadsboerderij zijn er dan veel jonge dieren te bewonderen.

Bij deze les maken de leerlingen kennis met de jonge dieren op de stadsboerderij. Ook wordt er aandacht besteed aan andere dieren uit het bos. Bij jonge dieren zijn er veel verschillen. En misschien zijn er ook wel bepaalde kenmerken hetzelfde als bij de leerlingen zelf. Ook komen alle namen van de jonge dieren (en ouders) aan de orde.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Oude spullen zijn goud waard voor nieuwe spullen

Ontdek wat je met oude spullen kunt doen. Met oude spullen kun je namelijk nieuwe dingen maken, maar nog veel meer.

Tijdens deze les ontdekken de leerlingen wat je allemaal met oude spullen kunt doen en wat een circulaire economie is. Op een interactieve wijze komen de leerlingen daarachter. Maar de leerlingen worden ook uitgedaagd na te denken over hoe ze ervoor kunnen zorgen dat ze minder spullen weggooien.

zonde om weg te gooien

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

IVN Noord

begeleiding

minimaal 5 begeleiders per groep

periode

nog niet bekend

lesduur

ca. 1 uur

ivn natuur
educatie

Deze les is een verdere uitwerking van de bekende 'smaaklessen'

Met z'n allen kopen we van alles in de supermarkt en op de markt. Vaak zien het fruit en de groente er mooi uit. Maar hoe zit het met minder mooi fruit en groente?

Tijdens deze praktische les ontdekken de leerlingen hoe het precies zit met de verschillen in kwaliteit van fruit en groente. Bekend zijn de 'kromkommers' en 'buitenbeentjes', maar hoe zit het met de rest? In deze les komt voedselverspilling aan bod en gaan de leerlingen praktisch aan de slag om oplossingen te bedenken om voedselverspilling tegen te gaan.

snacken met snavels

40 41 42 44

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Ontdek met welke snavel wat gegeten wordt

Vogels zijn er in veel soorten en maten. Deze vogels hebben verschillende snavels en eten ook verschillende dingen.

Tijdens deze les ontdekken de leerlingen de verschillen tussen vogels en de daarbij horende verschillende soorten snavels. Ze ervaren hoe vogels met de verschillende snavels hun eten kunnen pakken en wat ze dan eten. Niet met elke snavel kan namelijk alles gegeten worden.

Tiny Forest Rangerkaarten

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

doe-het-zelf

begeleiding

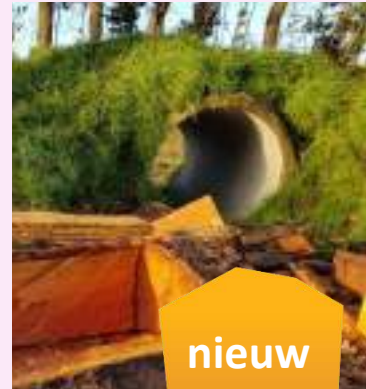
minimaal 5 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

afhankelijk van gekozen programma

Ontdek en beleef het Tiny Forest

Een Tiny Forest is een dichtbegroeid, inheems minibos waar van alles te doen en te zien is.

In het Tiny Forest kunnen leerlingen, in groepjes, zelfstandig opdrachten doen met behulp van opdrachtkaarten. De opdrachten variëren in thema, inhoud en tijdsduur. Één of meerdere opdrachten kunnen ook aanvullend na afloop van een andere les uit dit lesprogramma gedaan worden.

met energie aan de slag

39 43 45 46 48

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Samen op weg naar een duurzaam Assen

Hoe maken we energie? Wat is het verschil tussen grijze en groene stroom? En hoe kan je op verschillende plekken energie besparen?

Tijdens deze les leren de leerlingen wat het verschil is tussen grijze en groene stroom. Daarna gaan de leerlingen de uitdaging aan om verschillende manieren te bedenken om energie op te wekken én te besparen. Niet alleen voor bij hun thuis, maar ook voor op school.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Ontdek wat er in en op de bodem leeft

Misschien heb je wel eens bodemdiertjes gezocht. Dan heb je al ontdekt dat er veel verschillende soorten zijn.

Bij de start van de les gaan de leerlingen op zoek naar bodemdiertjes. Geprobeerd wordt om alle gevonden bodemdiertjes op naam te brengen. Alle vondsten worden vervolgens besproken en daarbij wordt vooral gekeken naar verschillen en overeenkomsten tussen de bodemdiertjes. En er is natuurlijk ook aandacht voor het nut en belang van deze dieren.

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

Ontdek het belang van de bij voor ons eigen eten

Bij bijen denken de meeste leerlingen aan de honingbij. Maar er zijn nog veel meer soorten bijen in Nederland en die hebben het moeilijk...

Bij deze les leren de leerlingen hoe belangrijk bijen en andere bestuivers zijn voor de natuur en ons eigen eten. Ook wordt er gekeken naar de verschillen tussen wespen, bijen en bepaalde zweefvliegen en leren ze deze uit elkaar te houden. Aansluitend bezoeken de leerlingen de bijenstal om te zien hoe een bijenkast er van binnen uitziet.

maak het verschil

35 39 40 41 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Van grondstof tot product

Alles wat je kan kopen is ergens van gemaakt. Deze grondstoffen komen allemaal uit de natuur. Maar de ene grondstof is de andere niet...

Bij deze les ontdekken leerlingen aan de hand van ruwe grondstoffen waar verschillende producten van gemaakt zijn. Ook leren ze dat bepaalde grondstoffen en/of producten beter voor het milieu zijn dan andere. Zo kan je bijvoorbeeld bepaalde producten misschien beter niet kopen en andere producten, van gerecyclede grondstoffen, juist wel.

project ei

40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

vernieuwd

Maak kennis met de vogels in het Asserbos

In het Asserbos hangen veel nestkasten. In al die nestkasten broeden verschillende soorten vogels.

Bij deze les maken de leerlingen kennis met de meest voorkomende vogels die broeden in nestkasten. Ze leren waarom deze nestkasten er eigenlijk hangen en experimenteren hoe eieren het beste warm gehouden kunnen worden. Vervolgens gaan de leerlingen het Asserbos in om bij verschillende nestkasten te kijken wat er in zit.

moestuiniëren

34 35 39 40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

3 lessen van ca. 1 uur

ivn natuur
educatie

nieuw

Aan de slag in de moestuin

Ontdek in de nieuwe moestuin hoe groente en fruit wordt verbouwd en wat daarbij belangrijk is om een goede oogst te krijgen.

In drie lessen, verdeeld over een aantal weken, ervaren de leerlingen hoe ze hun eigen groente en kruiden verbouwen: van zaaien, planten en wieden tot oogsten en bereiden. Daarnaast leren ze waarom insecten en andere kleine diertjes een belangrijke rol hebben in de moestuin.

ontsnap aan het water

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

waterschap Hunze en Aa's

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Ervaar de gevolgen van een overstroming

In 2017 was het 300 jaar geleden dat de zeedijk brak in het noorden van ons land. Wat er toen gebeurde had grote gevolgen...

De dijkdoorbraak was tijdens kerst 1717. Gelukkig is er daarna nooit weer zo'n grote overstroming in het noorden geweest. Maar weten de leerlingen wat ze moeten doen als er toch weer een dreiging voor een overstroming is? Dat leren ze door het evacuatiespel te spelen. Ook krijgen ze (fragmenten) van de film over de Kerstvloed te zien.

waterzuivering

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

rioolwaterzuiveringsinstallatie Assen

uitvoering

waterschap Hunze en Aa's

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Ontdek hoe water schoongemaakt wordt

Elk dag gebruikt iedereen water. Dat water komt schoon uit de kraan, maar verdwijnt vies in het riool.

In deze les leren de leerlingen hoe water gezuiverd wordt. Op de rioolwaterzuivering in Assen wordt al het afvalwater van Assen en de omgeving schoongemaakt. Dat schoonmaken gebeurt deels door bacteriën die het water zuiveren. Hoe het water precies wordt schoongemaakt ontdekken de leerlingen tijdens de rondleiding.

te land...

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

stichting Het Drentse Landschap

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

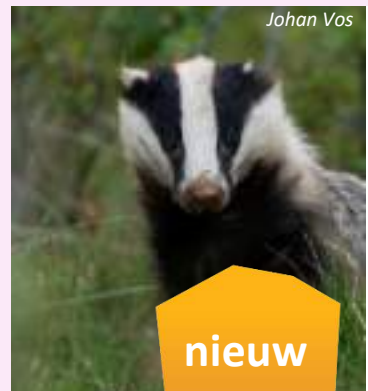
lesduur

ca. 1 uur

Het Drentse Landschap

Johan Vos

Ontdek welke dieren er in de bossen en op de heide leven

In Drenthe komen verschillende soorten dieren op het land voor. Groot en klein en per gebied verschilt dit.

In Drenthe zijn veel verschillende soorten landschappen en nog meer verschillende soorten dieren. Al deze dieren zijn aangepast aan het leven in een bepaald soort landschap. Zo komen in bossen bijvoorbeeld andere dieren voor dan op de heide. In deze les ontdekken leerlingen dit aan de hand van een presentatie en voorwerpen.

te water...

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

stichting Het Drentse Landschap

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

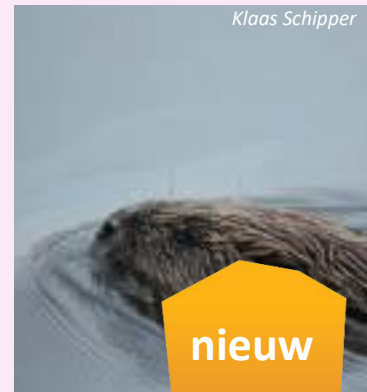
lesduur

ca. 1 uur

Het Drentse Landschap

Klaas Schipper

Ontdek welke dieren er in en naast het water leven

In Drenthe komen verschillende soorten dieren in het water voor. Dit zijn soms kleine insecten, maar soms ook grote zoogdieren zoals de bever.

De bever is een heel bekend waterdier in de provincie Drenthe. Maar hoe ziet de leefomgeving van de bever er uit en welke andere dieren leven er naast dit dier? In deze les wordt daar, aan de hand van een presentatie en voorwerpen, naar gekeken. Hierbij is er aandacht voor verschillende groepen dieren (van klein tot groot).

in de lucht...

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

stichting Het Drentse Landschap

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

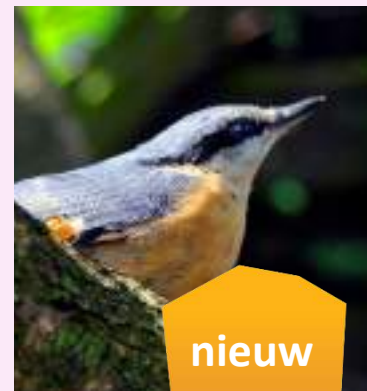
periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Het Drentse Landschap

Ontdek welke vogels er rondvliegen in Drenthe

Bij leven in de lucht denken we vaak als eerste aan vogels. Maar er leeft natuurlijk nog veel meer in de lucht.

Deze les besteedt aandacht aan verschillende soorten vogels. Veel vogelsoorten leven in een bepaald soort gebied en leven niet het hele jaar hier (trekvoegels) of juist wel (standvogels). Aan de hand van voorwerpen en objecten wordt hier naar gekeken. Ook is er aandacht voor ander leven in de lucht (zoals insecten en vleermuizen).

grondig bekeken

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

stichting Het Drentse Landschap

begeleiding

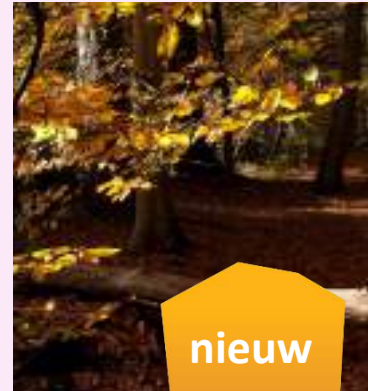
per 5 leerlingen een begeleider

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 2 uur

In de bodem van het bos is van alles te ontdekken

In het bos vallen de bomen en de andere planten direct op. Maar ook in de bodem van het bos is van alles te ontdekken.

Tijdens deze les gaan de leerlingen in groepjes het bos in. Onderweg komen de leerlingen langs verschillende punten waar een (praktische) opdracht uitgevoerd moet worden. Door deze opdrachten leren de leerlingen van alles over het bodemleven, de aardlagen en andere dingen die belangrijk zijn voor een mooi bos aan de bovenkant.

tuin van de toekomst

39 44 45 46 47

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Van grijs naar groen

In deze les - in samenwerking met het waterschap Hunze en Aa's - ontdekken leerlingen hoe ze een tuin duurzaam kunnen inrichten.

Veel tuinen hebben veel tegels. Dat betekent dat dieren en planten er minder goed een plek kunnen vinden om te leven. Maar ook zorgen tegels ervoor dat bij veel regen het water minder goed weg kan. In deze les ervaren leerlingen door zelf aan de slag te gaan met een tuin wat het verschil is tussen grijs en groen in de tuin.

doe maar duurzaam

35 39 42 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

Marcel J. de Jong

Alle kleine beetjes helpen

Duurzaamheid is een lastig begrip. Wat voor de één duurzaam en makkelijk is, is voor een ander nog een hele opgave.

Bij deze les ontdekken de leerlingen op een actieve wijze wat duurzaamheid is en wat dat betekent voor henzelf. Ze ervaren dat een kleine verandering in leefstijl al een positief effect kan hebben. Bij deze les (volgens het principe *escape the classroom*) zijn verschillende vaardigheden en inzichten van belang en leidt samenwerken tot succes.

het onzichtbare zichtbaar

35 39 40 41 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Duurzaamheidscentrum Assen

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Marcel J. de Jong

Ontdek dat ook het onzichtbare leven zichtbaar kan zijn.

Naast het zichtbare leven is er ook een hele onzichtbare wereld vol met leven. Deze onzichtbare wereld vol schimmels, bacteriën en virussen zijn van groot belang voor ons.

Bij deze les wordt er kort aandacht besteed aan het nut van het onzichtbare leven voor de voedselproductie en de kringloop van het leven in de natuur. Vervolgens wordt het onzichtbare leven zichtbaar gemaakt met een experiment en gaan de leerlingen aan de slag met een microscoop.

lang leven afval

35 39 44

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Buitenzorg

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1,5 uur

Gemeente Assen

Afval goed scheiden is van belang

In Assen wordt afval gescheiden ingezameld. Daarnaast kan veel afval ook op verschillende plaatsen in de stad ingeleverd worden.

Bij deze les leren de leerlingen waarom het zo belangrijk is om afval gescheiden in te zamelen. Goed gescheiden afval levert namelijk grondstoffen op voor allerlei nieuwe producten. Want eigenlijk bestaat afval niet. Tijdens de les ervaren de leerlingen dat afval scheiden nog best lastig kan zijn. Ook brengen ze een bezoek aan het milieupark.

biomimicry

39 40 41 42 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

locatie

Buitenzorg

uitvoering

educatief medewerker

begeleiding

minimaal 2 begeleiders per groep

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

lesduur

ca. 1 uur

Gemeente Assen

Haal ideeën uit de natuur

Kijken en leren van de natuur en zo op ideeën komen voor gebruik door de mens, dat is biomimicry.

Bij deze les bekijken de leerlingen enkele voorbeelden van biomimicry. De leerlingen ontdekken welke voorbeelden mensen uit de natuur gehaald hebben en zelf hebben toegepast in allerlei alledaagse dingen. Vervolgens worden de leerlingen uitgedaagd zelf toepassingen uit de natuur te halen en deze te verwerken in een nieuwe idee.

leskisten

Vorig schooljaar zijn er leskisten ontwikkeld. Deze leskisten kunnen naar wens gratis geleend worden. De leskisten bevatten praktische lesmaterialen, lesbrieven en aanvullende vervolgoeddrachten.

Het reserveren van leskisten verloopt via de directie of de duurzaamheids-/NME-coördinator. Hij/zij kan een mail sturen naar duurzaamheidscentrum@assen.nl om een leskist te reserveren. Het reserveren van leskisten is onbeperkt en kan gedurende het hele schooljaar. In principe is de uitleentermijn van een leskist één week, maar in overleg kan dit verlengd worden. De leskist dient opgehaald en geretourneerd te worden bij het Duurzaamheidscentrum Assen op een afgesproken datum en tijdstip.

onder de grond

39 40 41

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen ontdekken welke diertjes er in de bodem leven en wat de verschillen en overeenkomsten hiertussen zijn. Ook leren ze waarom de diertjes zo belangrijk zijn.

smaaklessen

34 35 39

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Door te proeven, voelen, horen, ruiken en kijken leren leerlingen spelenderwijs over eten. Hierdoor wordt de nieuwsgierigheid naar gezond en duurzaam eten opgewekt.

geuren en kleuren

39 40 41 47

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen ontdekken hoe planten zaden verspreiden. Ook maken ze zelf bloembommen om de stad Assen groener en bijvriendelijker te maken.

vette vogels

39 40

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen gaan zelf vetbollen en ander vogelvoer maken voor op het schoolplein of in de eigen tuin.

uitpluizen

40 41 46

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen gaan braakballen uitpluizen en ontdekken wat een uil eet. Zo leren ze hoe het skelet van een muis is opgebouwd en wat de overeenkomsten zijn met hun eigen skelet.

snacken met snavels

40 41 42 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen ontdekken door praktisch aan de slag te gaan waarom vogels met verschillende snavels iets wel of niet kunnen eten.

dierenbeschermersspel

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Een spel waarbij leerlingen op een leuke en spannende manier kennis maken met dierenwelzijn (o.a. verzorging en voeding komen aan bod).

in het water

40 41 46

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen gaan op zoek naar waterdiertjes en ontdekken dat de kwaliteit van het water bepaalt wat er in de sloot of vijver leeft.

het onzichtbare zichtbaar

35 39 40 41 44 45

groep

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8

periode

aug | sep | okt | nov | dec | jan | feb | maa | apr | mei | jun | jul

Leerlingen ontdekken met microscopen het onzichtbare leven. Vervolgens is er aandacht voor het belang van schimmels en bacteriën voor onze voedselproductie én -veiligheid.

overig aanbod

Behalve het lesaanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen en haar partners worden er ook ander activiteiten door het Duurzaamheidscentrum Assen georganiseerd, zoals 'Dag van de Duurzaamheid' en 'Nationale Boomfeestdag'. Voor deze activiteiten zullen de educatie medewerkers basisscholen benaderen om deel te nemen. Wanneer u geïnteresseerd bent in één van deze activiteiten, kunt u ook zelf uw groep aanmelden door contact op te nemen met de educatie medewerkers. Naast de geplande activiteiten zijn er ook incidentele activiteiten. Voor deze activiteiten zullen de educatie medewerkers basisscholen benaderen om deel te nemen.

Tevens worden door verschillende organisaties landelijke projecten, themadagen of –weken georganiseerd. In deze kalender geven we ons overig aanbod en enkele voorbeelden van projecten, themadagen of –weken van andere organisaties. Kijk voor meer informatie en/of lesmateriaal op de site van het project, de themadag of -week.

Doordat er afgelopen (school)jaar veel activiteiten zijn vervallen en mogelijk worden ingehaald zijn onderstaande data allen onder voorbehoud. Kijk voor de actuele datum op de site van de activiteit.

jaarkalender

september 2021

7 Duurzame Dinsdag

Op deze dag neemt het kabinet de Duurzame Dinsdag-koffer in ontvangst met allerlei duurzame ideeën en initiatieven uit alle hoeken van onze samenleving, dus ook van scholen.

15 World Cleanup Day voor scholen

Doe mee aan de grootste wereldwijde zwerfafvalopruimactie.

Groene Voetstappenweek

Ga deze week lopend, fietsend of steppend naar school en verminder daarmee je ecologische voetafdruk. Op de site staan werkbladen en lesideeën over o.a. klimaat en duurzame mobiliteit.

24-30 Bodemdierendagen

Ga opzoek naar bodemdieren en geef de waarnemingen door. Zo kunnen onderzoekers zien hoe het gaat met het bodemleven in de Nederlandse dorpen en steden. Op de site kan een gratis 'doe mee pakket' aangevraagd worden.

oktober 2021

1-6 Bodemdierendagen

zie september

2-3 Weekend van de Wetenschap

Bedrijven, onderzoeksinstituten, universiteiten en musea openen hun deuren voor een breed publiek, waardoor de wondere wereld van de wetenschap bekeken en beleefd kan worden.

4 Wereldierendag

Op Wereldierendag wordt extra aandacht besteed aan dieren.

8 Dag van de Duurzaamheid voor het onderwijs

Op deze dag worden er duurzame onderwijsactiviteiten georganiseerd in het onderwijs. Dit gaat van kinderopvang tot universiteiten. Voor deze dag zullen de educatie medewerkers basisscholen benaderen om deel te nemen. Wanneer je geïnteresseerd bent in deze activiteit, kan je ook zelf jouw groep aanmelden door contact op te nemen met de educatie medewerkers.

Nationale Week van Ons Water

Tijdens de nationale Week van Ons Water vieren we het waterbeheer in Nederland.

30 Nacht van de Nacht

Tijdens Nacht van de Nacht worden activiteiten georganiseerd in het donker en doven bedrijven en gemeenten lichten van gebouwen en reclameverlichting om aandacht te vragen voor lichtvervuiling.

november 2021

6 Natuurwerkdag

Op deze dag wordt geprobeerd om meer mensen te stimuleren samen groen vrijwilligerswerk te laten doen in Nederland.

10 Nationale Boomfeestdag

Door tijdens de Nationale Boomfeestdag leerlingen actief bomen te laten planten worden ze geïnspireerd hun steentje bij te dragen aan een duurzame leefomgeving. Jaarlijks organiseert het Duurzaamheidscentrum de boomfeestdag in de gemeente Assen. Hiervoor zullen de educatie medewerkers basisscholen benaderen om deel te nemen. Wanneer je geïnteresseerd bent in deze activiteit, kan je ook zelf jouw groep aanmelden door contact op te nemen met de educatie medewerkers.

december 2021

geen projecten, themadagen of –weken

januari 2022

28-30 Nationale Tuinvogeltelling

Tel gedurende een half uur de vogels op het schoolplein en geef de telling door aan Vogelbescherming Nederland. Zo kunnen onderzoekers zien hoe vogels in de winter onze tuinen en schoolpleinen gebruiken. Op de site staat lesmateriaal over het herkennen van vogels.

februari 2022

11 Warmetruieindag

Zet de verwarming lager, trek een extra warme trui aan en bespaar energie en koolstofdioxide.

1-6 Week van de Circulaire Economie

Circulaire koplopers zetten hun deuren open voor ondernemers om ook circulaire principes in hun eigen bedrijf toe te passen.

maart 2022

1 mrt Beleef de Lente (in de klas)

-1 juli Kijk via webcams van Vogelbescherming Nederland live mee naar vogels in hun nest. Op deze manier kunnen spectaculaire en verborgen gebeurtenissen van broedvogels worden gevolgd. Op de site staan verschillende lestips en filmpjes die zijn voorzien van toelichting.

11-12 NLdoet

NLdoet zet vrijwilligerswerk in de spotlights en nodigt iedereen uit om een dagje de handen uit de mouwen te steken.

26 Landelijke Opschoondag

Ga samen aan de slag en schoon de buurt op.

april 2022

5 Nationale Buitenlesdag

Buitenlessen zijn niet alleen leuk, maar ook goed voor de leerprestaties en ontwikkeling van leerlingen. Op de site staat een databank met uitgewerkte buitenlessen.

Nationale Bijentelling

Tel gedurende een half uur de bijen op het schoolplein en geef de telling door. Zo kunnen onderzoekers zien waar de verschillende bijensoorten voorkomen in Nederland en of die aantallen toe- of afnemen. Op de site staan spelletjes, proefjes, filmpjes en andere activiteiten.

mei 2022

Nationale Week van ons water

Tijdens de nationale Week van Ons water vieren we het waterbeheer in Nederland.

juni 2022

Wereldmilieudag

Op Wereldmilieudag staan overheden en bevolking stil bij het milieu. Daarmee wordt het bewustzijn hierover verbeterd.

Nationale Buitenspeeldag

Buitenspelen is super belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Op deze dag wordt er van Nederland één grote speelplek gemaakt. Op de site staan veel speeltips.

29 ModderDag

Tijdens ModderDag staat vrij spelen met water en zand centraal. Kinderen maken modder, ontdekken en beleven. Op de site kun je je aanmelden, waarna je ondersteunende materialen ontvangt met posters, checklists, draaiboeken en suggesties voor activiteiten.

IVN Slootjesdagen

In dit weekend ontdek je het leven in de Nederlandse sloot door op zoek te gaan naar waterdiertjes en -planten. Op de site staan de locaties.

juli 2022

Open Imkerijdagen

Bijen zijn erg belangrijk voor bestuiving. Op deze dag kun je een imker bezoeken en kijken in de wereld van de honingbij.

augustus 2022

Tuinvlindertelling

Tel vlinders, breng ze op naam en geef de telling door aan De Vlinderstichting. Dankzij deze jaarlijkse telling ontstaat een goed beeld van de toestand van de vlinder en de natuur in stad en dorp.

duurzame thema's

In het Duurzaamheidscentrum Assen wordt gewerkt met zes thema's. Deze thema's vormen de 'groene draad' in het lesaanbod.

	energie	groene leefbaarheid en natuur	water en klimaat	afval, grondstoffen en recycling	voedsel en duurzame leefstijl	cultuur, erfgoed en Asser leefomgeving
groep 1 en 2						
de boer op		●	○	●	○	○
wauw, zie die pauw		●			○	
bosbanjeren		●		○	○	○
kabouterpap		●		○	○	○
poep onder de loep		○		●	●	
groep 3 en 4						
geuren en kleuren		●	○	○		●
gaap, een winterslaap	●	●	●		○	
gemekker en gepiep		●	●			
(g)oud en nieuw	●			●	●	
snacken met snavels		●		○		
groep 5 en 6						
met energie aan de slag	●	○	●	○	●	○
klein, maar fijn		●	○	○		
blij met de bij		●	●		○	○
project ei	○	●	○	○		○
maak het verschil	○	○	○	●	●	○
groep 7 en 8						
tuin van de toekomst		●	●	○	○	○
doe maar duurzaam	●	○	○	●	●	○
lang leven afval		○	○	●	○	●
biomimicry	○	●	○	○		
het onzichtbare zichtbaar		○			●	

- Dit thema wordt in de les uitgebreid behandeld.
- Dit thema wordt in de les behandeld.

the global goals

The global goals zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. The global goals zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties, waaronder Nederland. De gemeente Assen is een Global Goals gemeente. In onderstaand schema is te zien aan welke global goals een les bijdraagt.

groep 1 en 2	
de boer op	
wauw, zie die pauw	
bosbanjeren	
kabouterpad	
poep onder de loep	
groep 3 en 4	
geuren en kleuren	
gaap, een winterslaap	
gemekker en gepiep	
(g)oud en nieuw	
snacken met snavels	
groep 5 en 6	
met energie aan de slag	
klein, maar fijn	
blij met de bij	
project ei	
maak het verschil	
groep 7 en 8	
tuin van de toekomst	
doe maar duurzaam	
lang leven afval	
biomimicry	
het onzichtbare zichtbaar	

jaarplanning

Gedurende het hele jaar worden er lessen aangeboden. Bepaalde lessen worden in een bepaald seizoen aangeboden. In onderstaand schema is te zien wanneer welke les aangeboden wordt.

	augustus	september	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli
groep 1 en 2												
de boer op	●	●	●						●	●	●	●
wauw, zie die pauw			●	●	●	●	●	●	●	●		
bosbanjeren									●	●	●	●
kabouterpad	●	●	●	●								
poep onder de loep	●	●	●	●			●	●	●	●	●	●
groep 3 en 4												
geuren en kleuren	●	●						●	●			
gaap, een winterslaap						●	●					
gemekker en gepiep								●	●			
(g)oud en nieuw	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
snacken met snavels				●	●	●	●					
groep 5 en 6												
met energie aan de slag	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
klein, maar fijn	●	●	●									
blij met de bij											●	●
project ei										●		
maak het verschil	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
groep 7 en 8												
tuin van de toekomst	●	●	●							●	●	●
doe maar duurzaam	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
lang leven afval	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
biomimicry	●	●	●	●	●	●	●	●	●			
het onzichtbare zichtbaar	●	●	●	●	●	●	●	●	●			

algemene voorwaarden

1. Het Duurzaamheidscentrum Assen zal voor de ingeplande lessen en leskisten het materiaal, de faciliteiten en diensten aanbieden zoals beschreven in het 'lesprogramma 2021-2022'.
2. Deelnemende scholen mogen maximaal één les per klas uit het lesaanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen en maximaal één les per klas uit het lesaanbod van stichting Het Drentse Landschap, IVN Noord en waterschap Hunze en Aa's (hierna genoemd onze partners) boeken. De les moestuinieren is hier een uitzondering op. Deze les mag samen met nog een les van het Duurzaamheidscentrum Assen geboekt worden. Het boeken van leskisten is onbeperkt en kan gedurende het hele schooljaar.
3. Het boeken van lessen van onze partners vindt uitsluitend plaats op beschikbaarheid. Het Duurzaamheidscentrum Assen kan geen garantie geven dat elke wenselijke les daadwerkelijk door onze partner ingepland en verzorgd kan worden. Het inplannen van de lessen *cultuurmenu* van het ICO verloopt via het ICO zelf.
4. Bij de te boeken lessen wordt niet afgeweken van de groep die bij de lessen in het 'lesprogramma 2021-2022' staan vermeld. Lessen voor groep 1/2 zijn dus uitsluitend te boeken voor groep 1/2. Voor afwijkende combinatieklassen, zoals 2/3, wordt een uitzondering gemaakt.
5. De lessen van onze partners, de les moestuinieren en de leskisten kunnen uitsluitend geboekt worden in combinatie met een les uit het lesaanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen.
6. Deelnemende scholen behoren de lesafpraak of lesafspraken van het Duurzaamheidscentrum Assen na te leven. Lessen van het Duurzaamheidscentrum Assen kunnen uiterlijk 48 uur van te voren geannuleerd of gewijzigd worden. Wanneer de deelnemende school de lesafpraak of lesafspraken niet naleeft of niet 48 uur van te voren annuleert of wijzigt, is het Duurzaamheidscentrum Assen genoodzaakt €50 per lesafpraak in rekening te brengen.
7. Deelnemende scholen behoren de lesafpraak of lesafspraken van onze partners na te leven. Lessen van onze partners kunnen uiterlijk één week (vijf werkdagen) van te voren geannuleerd of gewijzigd worden. Wanneer de deelnemende school de lesafpraak of lesafspraken van onze partners niet naleeft of niet één week van te voren annuleert of wijzigt, is het Duurzaamheidscentrum Assen genoodzaakt €100 per lesafpraak in rekening te brengen.
8. Deelnemende scholen behoren de uitleenafspraken voor leskisten van het Duurzaamheidscentrum Assen na te leven. Uitleenafspraken kunnen uiterlijk 48 uur van te voren geannuleerd of gewijzigd worden. Bij het te laat retourneren van geleende leskisten of delen daarvan wordt €5,- per dag in rekening gebracht.
9. Tijdens de lessen zorgt een educatie medewerker voor alle randvoorwaarden die de veiligheid waarborgen. Echter, de veiligheid blijft een verantwoordelijkheid voor de begeleidende leerkracht(en) en andere begeleiders van de school. De leerkracht(en) en andere begeleiders moeten daarom van tevoren op de hoogte zijn van de lesinhoud. Bij activiteiten waarbij de leerlingen in groepen verdeeld worden, dient elke groep leerlingen door een volwassene begeleid te worden. De leerkracht(en) moeten zorgen voor voldoende begeleiders en deze van tevoren goed instrueren.
10. De leskist(en) dient opgehaald en geretourneerd te worden bij het Duurzaamheidscentrum Assen op een afgesproken datum en tijdstip. De leskist(en) wordt schoon, droog en compleet geretourneerd.
11. Het lenen van leskisten en educatiematerialen wordt kosteloos aangeboden. Echter, bij verlies en/of schade veroorzaakt door verwijtbare nalatigheid, opzet en bewuste roekeloosheid wordt de nieuwwaardeprijs van het materiaal of de materialen in rekening gebracht.
12. Er kan uitsluitend worden afgeweken van bovengenoemde voorwaarden op grond van calamiteiten, ter beoordeling van de educatie medewerkers van het Duurzaamheidscentrum Assen of naar aanleiding van een advies vanuit de overheid.

kerndoelen

Bij de lessen uit het eigen aanbod van het Duurzaamheidscentrum Assen is aangegeven welke kerndoelen tijdens de les aan de orde komen.

oriëntatie op jezelf en de wereld: mens en samenleving

- 35 De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
- 39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

oriëntatie op jezelf en de wereld: natuur en techniek

- 40 De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
- 41 De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.
- 42 De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.
- 43 De leerlingen leren hoe je weer en klimaat kunt beschrijven met behulp van temperatuur, neerslag en wind.
- 44 De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.
- 45 De leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren.
- 46 De leerlingen leren dat de positie van de aarde ten opzichte van de zon, seizoenen en dag en nacht veroorzaakt.

oriëntatie op jezelf en de wereld: ruimte

- 47 De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
- 48 De leerlingen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.

colofon

Duurzaamheidseducatie / lesprogramma 2021-2022

© Duurzaamheidscentrum Assen, Assen 2021

Opdrachtgever: Duurzaamheidscentrum Assen
Redactie: Maurice Hummel en Fannelien Ypma
Vormgeving omslag: DRP Assen

Met dank aan:

medewerkers van de Gemeente Assen, vrijwilligers van het Duurzaamheidscentrum Assen en Het Drentse Landschap, studenten van verschillende opleidingen

Feedback: We ontvangen graag je feedback. Stuur het naar duurzaamheidscentrum@assen.nl

Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal (CC BY-NC-SA 4.0)

creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.nl

De gebruiker mag:

- het werk delen — kopiëren, verspreiden en doorgeven via elk medium of bestandsformaat
- het werk bewerken — remixen, veranderen en afgeleide werken maken onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding. De gebruiker dient bij het werk de naam van Duurzaamheidscentrum Assen te vermelden.
- Niet-commercieel. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.
- Gelijk delen. De gebruiker dient het veranderde materiaal te verspreiden onder dezelfde licentie als dit werk.

Wie toch graag delen van de inhoud in aangepaste vorm wil verspreiden, kan contact opnemen met de auteurs via duurzaamheidscentrum@assen.nl

Het voorgaande laat de wettelijke beperkingen op de intellectuele eigendomsrechten onverlet.
(creativecommons.nl/uitleg)

Over het Duurzaamheidscentrum

In het Duurzaamheidscentrum Assen werken de gemeente Assen en Stichting Het Drentse Landschap samen met als doel om bij volwassenen en kinderen aandacht te vragen voor een duurzame samenleving.

Fotografie: Marcel J. de Jong

 duurzaamheidscentrum@assen.nl

 [duurzaamheidscentrum](https://twitter.com/duurzaamheidscentrum)

 [duurzaamheidscentrum.assen](https://www.facebook.com/duurzaamheidscentrum.assen)

 www.duurzaamheidscentrumassen.nl

Bosrand 2
9401 SL Assen
navigatie-adres:
Stadsbroek 11, Assen

